

Jana Stahl
Eestirootslaste Kultuuriomavalitsuse
Sihtasutus
info@eestirootslane.ee

Teie 31.10.2023 nr

Meie 04.12.2023 nr 11-1/1559-2

Eestirootslaste Kultuuriomavalitsuse pöördumine

Täna teid pöördumise eest, milles te avaldate soovi arendada rannarootsi kultuuriruumi. Teid tuleb tunnustada püüdluste eest oma juurte väärtustamisel ning piirkonna arenguvajaduste eest seismisel. Selged sihid ja eesmärgid on teil paika pandud Rannarootsi kultuuriruumi strateegias (2021) ning seda toetab uuringu raport Rannarootsi kultuuripärandi väärtustamine ja rakendamine (2023).

Teise Maailmasõja mõjud on jätnud sügava, mitmete põlvkondade pikkuse vaakumi rannarootsi pärimuslike traditsioonide hoidmisele ning väärtustamisele. Püsielanikega saartel jätsid rannarootslased nõukogude okupatsiooni ohus maha oma kodud Ruhnus, Pakril, Osmussaarel, Naissaarel, Vormsil samuti ka Loode-Eesti rannikualadel, põgenedes Rootsi. See olukord on tugevalt mõjutanud rannarootslaste pärimuskultuuri hoidmist elavas kasutuses.

Rannarootsi pärimust on seni toetatud Kultuuriministeeriumi toetusmeetmest Saarte pärimuskultuur (toetusmeetme menetleja Eesti Rahvakultuuri Keskus). Toetusmeetme eesmärk on väärtustada Eesti püsielanikkonnaga saartele ja eestirootsi aladele omast pärimuskultuuri ja seeläbi taaselustada neile omast elulaadi, tavasid ja kombeid, oskusi ja keelelist eripära, mis on eri inimrühmadele nende igapäevaelu ja identiteedi osana omased ja olulised. Toetuse andmisega aidatakse kaasa vaimse kultuuripärandi väärtustamisele ja säilimisele ning püsimisele elavas kasutuses, sidudes noored esivanemate keele ja kultuuripärandiga ning laiendades kohalikus pärimuskultuuris osalejate ringi. Toetusmeetmega toetatakse UNESCO vaimse kultuuripärandi kaitse konventsiooni (2003) eesmärkide täitmist. Eesti ühinemine konventsiooniga 2006.a tõi konventsiooniosalisele riigile kaasa kohustuse töötada välja meetmed vaimse kultuuripärandi kaitseks, milleks antud juhul on kultuuriruumide toetusmeetmed.

Eesti Rahvakultuuri Keskuse andmetel on perioodil 2020-2023 toetusmeetme Saarte pärimuskultuur taotluste rahuldamise keskmine protsent 94%. Nimetatud näitaja on teiste kultuuriruumidega võrreldes üks kõrgemaid. Rahastuse protsent samal perioodil oli keskmiselt 72%. Rannarootsi pärimusega seotud piirkondade positiivselt rahuldatud projektide protsent on 88% (nt 2021.a oli näitaja 100%) ning rahastuse protsendi vastav näitaja oli 71%. Need keskmised näitajad kirjeldavad olukorda, et Saarte pärimuskultuuri toetusmeetme kaudu on võimalik rannarootsi pärimuskultuurile toetusi saada.

Teie ettepanek toetada ühest programmist nii pärimuskultuuri (sh vaimset kultuuripärandit), loomemajandust kui turismi ei ole praktikas juurdunud ning ei ole otstarbekas teha. Ühelgi teisel kultuuriruumi toetusmeetmel ei ole abikõlbulike kuludena aktsepteeritavad turismialased või loomemajanduslikud toetused. Loomemajanduse ja turismi valdkondade vajadused ja toetamise mahud on täiesti erinevad pärimuskultuuri toetusmahtudest.

Kultuuriministeerium suunab aastatel 2023-2029 loomemajanduse edendamisse EL vahendeid (täpsemalt Euroopa Regionaalarengu Fondi vahendeid) kokku 10 milj EUR, millele lisandub riiklik kaasfinantseering 1 milj EUR ja toetuse saajate ning kasusaajate omafinantseeringuna vähemalt 3,29 milj EUR.

Vastava meetme kujundamisel on lähtutud ühtekuuluvuspoliitika (ÜKP) fondide rakenduskava esimese prioriteetse suuna „Nutikam Eesti“ kolmandast erieesmärgist, mis on mikro-, väike- ja keskmise suurusega ettevõtete (VKEd) kestliku majanduskasvu ja konkurentsivõime tõhustamine ning VKEdes töökohtade loomine, mh tootlike investeeringute kaudu.

Meede aitab ellu viia „Kultuuri arengukava 2021-2030“ (Kultuur 2030) kolmanda alaeesmärgi (kultuuri ja loovuse roll ühiskonna arengus on väärtustatud) tegevusi ning TERE kultuuriprogrammi meedet „Kultuuri valdkondadeülene arendamine, koostöö ja rahvusvahelistumine“.

Meetme sihtgrupiks, kelle kaudu peab avalduma toetuste tulemuslikkus ja mõju, on kultuuri- ja loomesektoris tegutsevad, Eestis registreeritud VKEd.

Meetmes on kuus tegevussuunda:

- Kultuuri- ja loomesektoris tegutsevate ambitsioonikate, kasvupotentsiaaliga VKEd arenguplaanide elluviimise toetamine
- Kultuuri- ja loomesektoris tegutsevate kasvupotentsiaaliga VKEd ekspordivõimekuse kasvatamine
- Kultuuri- ja loomesektoris alustavatele või tegutsevatele VKEdele inkubatsiooni-, kiirendi- ja arendusteenuste pakkumise toetamine
- Kultuuri- ja loomesektori sisese ja sektorite ülese koostöö soodustamine;
- Loomemajandusalase teadlikkuse kasvatamine
- Loomemajandusalaste teadmiste ja oskuste arendamine

Esimese kolme tegevussuuna raames antakse rahalist toetust kultuuriministri 06.07.2023 määruse nr 7 „Loomettevõtjatele tugiteenuste pakkumise, nende arenguplaanide elluviimise ja ekspordivõimekuse kasvu toetamise tingimused ja kord“ alusel. Toetuste rakendusüksus on Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus.

Toetuste regionaalse jaotumise suurendamiseks on valikumetoodikates kehtestatud lisapunktide saamine nendel projektidel, mille puhul taotleja püsiv tegevuskoht asub väljaspool Tallinna või seda ümbritsevaid kohalikke omavalitsusi või Tartut.

Täpsem info toetuste kohta on leitav EISA veebilehelt:

<https://eas.ee/toetused/loomeettevotete-arenguplaani-elluviimise-toetus/>

<https://eas.ee/toetused/loomeettevotjate-eksporditoetus/>

<https://eas.ee/toetused/loome-tugiteenuste-toetus/>

Kolme viimase tegevuse elluviimine toimub kultuuriministri käskkirja „Loomemajandusalase teadlikkuse kasvatamise, teadmiste ja oskuste arendamise ning kultuuri- ja loomesektori sisese ja sektorite ülese koostöö soodustamise toetamine“ alusel. Käskkiri on jõustamise faasis ning tegevuste elluvijaks on Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus.

Turismialaste toetuste kohta leiab samuti info EISA veebilehelt:

<https://eas.ee/turism/>
<https://eas.ee/toetused/dmo-turismijuhtimisorganisatsioonide-sihtfinantseerimise-programm/>
<https://eas.ee/teenused/turismiettevotete-arimudelite-mentorteenus/>
<https://eas.ee/teenused/turismi-digimentorlus/>
<https://eas.ee/toetused/turismi-tarkvara-toetus/>

Esmakordne ettepanek rannarootsi kultuuriruumi programmi loomiseks tuli eestirootsi kogukonnalt 2010. aastal. Programmi loomise mõtet ei toetatud, sest Eestirootslaste Kultuuriomavalistus sai Kultuuriministeeriumi vähemusrahvuste kultuuriautonoomia toetusmeetmest tegevustoetust, mida eraldatakse iga-aastaselt kuni käesoleva ajani. Lisaks laiendati 2011.a Saarte pärimuskultuuri toetusmeetme hõlmatust Lääne-Eesti rannarootsi eluala piirkondadega (endiste Noarootsi ja Nõva valla territooriumitega). Samuti ei olnud mõistlik hakata eraldama Lääne-Eesti saari puudutavast Saarte pärimuskultuuri toetusmeetmest rannarootsi kultuuriga seonduvaid saari, sest nende kogukonnad on väikesed ning mitmetel rannarootslastega seotud saartel ei ole enam pärimuse kandjaid.

Kultuuriautonoomia toetusega antakse Kultuuriministeeriumi poolt panus tegevuste korraldamiseks rannarootsi kultuuri toetuseks, mida kasutab Eestirootslaste Kultuuriomavalitsus oma äranägemise järgi. Kultuuriautonoomia tegevustoetus Eestirootslaste Kultuuriomavalitsusele on võrreldes teiste kultuuriruumide katusorganisatsioonidele eraldatavast tegevustoetusest kõrgem.

Kokkuvõtteks. Uuringust „Rannarootsi kultuuripärandi väärtustamine ja rakendamine“ tulid küsitlustest välja elanikkonna prioriteedid – teede olukorra parandamine, ettevõtluse toetused, loodushoid, turismiteenuste pakkumine, huvitegevuse arendamine jne. Nende teemade osas soovitame teil tihendada koostööd rannarootsi aladega seotud kohalike omavalitsustega ja maakonna arendusorganisatsiooniga (MARO), sest teie huvid kui ka piirkondlikud arendushuvid kattuvad.

Rannarootsi kultuuriruumi strateegiast tuleneva tegevuskava elluviimisel soovitame tutvuda võimalustega saada toetust LEADER piirkonna ja KÜSKi toetusmeetmetest.

Rannarootsi pärimuse ja vaimse kultuuripärandi alased projektid on seni olnud ja edaspidi oodatud Saarte pärimuskultuuri teotusmeetmesse. Juhul, kui teie projektitaotluste arv peaks lähiaastatel järsult kasvama, saame kaaluda võimaluse üle toetusmeetme eelarvet tõsta. Kultuuriministeerium ja Eesti Rahvakultuuri Keskus analüüsivad perioodiliselt erinevate kultuuriruumide toetusmeetmeid, s.h ka nende eelarveid. Kultuuriruumid on nii sisult kui ka mahult erinevad ja seega ei ole nende toetusmeetmete eelarved omavahel võrreldavad.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Heidy Purga
minister

Teadmiseks/sama:
Eesti Rahvakultuuri Keskus

Eino Pedanik 6282227
eino.pedanik@kul.ee